

כרבי ישמעאל.

ורבי ישמעאל סבר לה כרבי עקיבא. עא-ב

ומבאר רב דימי את דבריו:

רבי אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל, דאמר: כותים גירי אריות הם. שלא נתגירו אלא מאימת האריות ששילח בהם ה', ולא נתכוונו לשם יהדות. הלכך אין גירותם גירות, וגויים גמורים הם.

ורבי ישמעאל סבר לה כרבי עקיבא, דאמר: עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, הולד ממזר. ורבי עקיבא הולך לשיטתו שיש ממזר אף מחייבי לאוין. והרי עכו"ם ועבד אסורים על בת ישראל בלאו. (111)

הלכך, כותי לא ישא כותית, כי שמא כותי זה, אביו הוא כותי, שדינו כגוי, ואמו ישראלית. ונמצא שישאל ממזר הוא, שהרי נולד מביאת חייבי לאוין. ואילו כותית זו, נולדה מכותי וכותית, והיא עובדת כוכבים גמורה [ואינה ממזרת], ונמצא שממזר ישראל נושא עובדת כוכבים.

ויש אומרים: הגר מותר בממזרת, עד שישתקע שם עובדת כוכבים ממנו. אבל לאחר שכבר נשכח שהוא מזרע גרים, הרי הוא אסור בממזרת. (110)

וגם הכותים התגירו לפני הרבה דורות, וכבר נשכחה גירותם.

אמר ליה אביו: וכי מי דמי גר לאחר עשרה דורות שאסור בממזרת, לכותי בכותית?

והלא התם, הגר הוא גר ישן, וכבר נשתכח שמזרע גרים הוא, והממזרת היא ממזרת חדשה, שידוע וניכר עליה שהיא ממזרת. ואם נתירם זה בזה, אמרי אינשי: בר ישראל הוא דנסיב ממזרת! לפיכך, משום מראית העין אסרום.

אבל הכא, הרי אידי ואידי [הכותי והכותית] כי הרדי נינהו! ואם מחזיקים אותו כישאל משום ש"גר ישן" הוא, הרי אף היא מוחזקת בכשרות, ואין שום חשש של מראית עין בזה.

אלא, כי אתא רב דימי, אמר: רבי אלעזר הסובר שכותי לא ישא ממזרת, סבר לה

דין של שם גזרו עליו. ומנא לן שרבי עקיבא סובר שהולד מעכו"ם הוא ממזר?

ותירצו, כיון שאין קידושין תופסין בהן, הוי ממזר. דהא בהא תליא [ועיין שם למה זה רק לדעת רבי עקיבא] תוס' ד"ה ורבי ישמעאל.

ובתוס' הרא"ש תירץ, שמעכו"ם הוי ממזר רק מדרבנן לפי עקיבא, משום שעשאוהו כעבד. ולכן כולל בכל מקום גוי עם עבד, כמו גרושה עם חלוצה, אף על פי שהחלוצה אינה אסורה לכהן אלא רק מדברי סופרים.

110. והוא זמן יותר ארוך מעשרה דורות, כדמשמע מהלשון "עד שישתקע". ועוד, אמרו חכמים "גיורא, עד עשרה דרי לא תיבזי ארמאה באפיה". ומשמע שבעשרה דורות עדיין לא נשתקע שם גיותו ממנו. תוס' הרא"ש.

111. הקשו התוס', בשלמא עבד, אסור בלאו של "לא יהיה קדש". אבל עכו"ם, לא מצינו לאו בביאתו [שלא בדרך חתנות], ואדרבה, רק בית

ואי סלקא דעתך, שרבי ישמעאל סבר לה כרבי עקיבא, למה לי לדרשה זו? והלא פשיטא שהוא פוסלה.

שהרי השתא, הולד הנולד מביאת עבד ועכו"ם, ממזר הוי. מיפסל את האשה לכהונה בביאתו, מיבעיא לומר! וכי יש צורך לומר שהיא נפסלת!?

והלא כתיב "ובת כהן כי תהיה לאיש זר, היא בתרומת הקדשים לא תאכל", ודרשינן: כיון שנבעלה לפסול לה, פסולה.

ומסקינן: אלא, רבי אלעזר, האוסר את הכותי על הכותית, סבר לה כרבי ישמעאל, דאמר כותים, גירי אריות הם.

וכן סבר לה כרבי עקיבא, דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. וכפי שנתבאר שיטתו לעיל.

מיהו, רבי ישמעאל עצמו לא סובר כרבי עקיבא, אלא סבירא ליה שעכו"ם הבא על בת ישראל, הולד כשר.

ותו מקשינן: וכי מצי סבר לה רבי אלעזר כרבי עקיבא, שהולד ממזר!?

והאמר רבי אלעזר: אף על פי שנחלקו בית

או איפכא, שמא הכותי הוא גוי, שנולד מכותי וכותית [והוא גוי, אך אינו ממזר], והכותית היא ישראלית [ממזרת], לפי שאביה היה כותי ואמה ישראלית, ונמצאת ממזרת ישראלית נישאת לעובד כוכבים. (112)

ומקשינן: וכי מי סבר לה רבי ישמעאל כרבי עקיבא, שגוי ועבד הבא על בת ישראל, הולד ממזר!?

והאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל: מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל, שפסולה להנשא לכהונה, ומלאכול בתרומה אם בת כהן היא?

שנאמר [ויקרא כב יג]: "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה, וזרע אין לה, ושבה אל בית אביה כנעוריה".

ודרשינן: רק אם בת כהן היא אלמנה או גרושה ממי שיש לו בה אישות, ויש לה דין אלמנות וגירושין ממנו — הרי היא חוזרת לאכול בתרומה, כששבה אל בית אביה.

יצא עובד כוכבים ועבד — שאין לו בה דין אישות [שהרי אין תופסים קידושיו בבת ישראל], ואין לה דין אלמנות וגירושין ממנו — שאם נבעלה לו, הרי היא נפסלת לכהונה, ושוב אינה שבה לאכול בתרומה.

ועוד תירצו, שעל כרחך רבי אלעזר סבר שהולד ממזר, שהרי הוא אמר במשנה שהכותי הוא מהספיקות, דהיינו שהוא ספק ממזר, משום שהם גרי אריות, ואנו חוששים שמא באו מהם על בת ישראל והולד ממזר.

אך הקשו התוס', שמשמע שבשום אופן לא ישא כותי כותית, והרי יכולים הם להתגייר, ואין

112. כך ביארו התוס' בדעת רש"י. והקשו, כל שכן אם היה הדין שהולד כשר, שיש חשש שישראל כשר ישא גויה, ולמה היתה הגמרא צריכה לומר שהוא סובר שעכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר? ותירצו, שאם היה הולד כשר, זה משום שהיה הולך אחר אביו הגוי, וגם הוא גוי, לכן אין כל כך לחשוש שישא גויה.

ופטרו את צרת הבת מיבום, והלכה וניסת לאחד מן השוק, אין הולד ממזר.

ואף על פי שאסורה היבמה לשוק בלאו של "לא תהיה אשת המת החוצה", מכל מקום, אין איסור זה עושה ממזרות. לפי שאין ממזר מחייבי לאוין.

הרי להדיא, שלית ליה לרבי אלעזר כרבי עקיבא, אלא סבירא ליה: אין ממזר אלא מחייבי כריתות, ואף עכו"ם הבא על בת ישראל, שאינו אלא איסור לאו, הולד כשר.

אם כן, הדרא קושיה לדוכתה, מדוע אסר רבי אלעזר את הכותי והכותית זה בזה.

ומתרצת הגמרא: **אלא, כי אתא רבין, אמר בשם רבי חייא בר אבא, אמר רבי יוחנן; ואמרי לה: אמר רב אבא בר זבדא, אמר רבי חנינא; ואמרי לה: אמר רבי יעקב בר אידי, אמר יהושע בן לוי:**

שלוש מחלוקות יש בדבר הכותים, משום מה אסורים הם לבא בקהל, ומי היו הכהנים שנאמר במקרא שנטמעו בהם. (113)

א. רבי ישמעאל סבר: כותים גירי אריות הן, ואינם גירי אמת, אלא גויים הם.

שמאי ובית הלל ב"צרות ערוה", אם הן מתייבמות או שהן פטורות מן היבום, מודים הם, שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת על ביאתו.

שנינו בריש יבמות: חמש עשרה עריות פטורות מן היבום ומן החליצה, ואף פטורות את צרותיהן. והיינו, שאם נפלה לו אשת אחיו ליבום, והיא גם קרובתו, כגון בתו או אחותו מן האם, וכדומה, הרי היא פטורה מן החליצה והיבום.

ולא זו בלבד, אלא אם נפלה לו ליבום יחד עמה גם אשתו השניה של אחיו [שאינה ערוה עליו], הרי הערוה פוטרת אף את צרתה מהחליצה ומן היבום.

כך היא דעת בית הלל. אבל בית שמאי אומרים שאין הערוה פוטרת את צרתה. וצרת הבת מתייבמת או חולצת.

וקאמר רבי אלעזר: לדעת בית הלל, אם עשו כבית שמאי, ויבמו את צרת הבת, הרי הולד שנולד מיבום זה הוא ממזר. משום שלשיטתם, יש כאן איסור אשת אח שלא במקום מצות יבום, שהוא בכרת. ויש ממזר מחייבי כריתות.

אבל לדעת בית שמאי, אם עשו כבית הלל,

113. הראשונים מבארים ששלשת המחלוקות הן רק לענין פסול כותים בישראל, ולא לענין איסור כותי בכותית. שלרבי ישמעאל ולרבי עקיבא לא נאסרו הכותים זה בזה. ואף שיש לחשוש שמא אחד מהכהנים שנטמעו בהם ישא גויה [לרבי ישמעאל] או ממזרת [לרבי עקיבא], מכל מקום, לא החמירו חכמים לאסור עליהם מפני הספק, ואוקמוהו אדאורייתא, שהתירה התורה ספק

כאן שום חשש, שהרי גר מותר בממזרת. ולכן ביארו, כמו שנתערבו בהם בנות ישראל כך נתערבו בהם גם ישראלים גמורים, שנולדו מישראל וישראלית, וכיון שעכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר, יש לחשוש שמא אחד מהם ישראל גמור והשני ממזר, שנולד מעכו"ם וישראלית. תוס' ד"ה ורבי ישמעאל.

מיהו, כהנים נטמעו ביניהם. ואותם כהנים שנטמעו בהם, כהנים פסולים היו. שנאמר [מלכים ב יב לז]: "ויעשו להם מקצותם כהני במות".

ואמר רבה בר בר חנה: אמר רבי יוחנן: "מקצות" — מן הקוצים שבעם היו כהנים אלו. ש"קוצים" לשון פסולים הוא.

ומשום הכי פסלינהו לכותים מלבא בקהל, משום שגויים הם. (114)

ב. ורבי עקיבא סבר: כותים גירי אמת הן. שנתכוונו בגירותם לשם יהדות.

וכהנים שנטמעו בהן, כהנים כשרים היו, שנאמר: "ויעשו להם מקצותם כהני במות".

ואמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: דרש רבי עקיבא "מקצותם" — מן הבחירים שבעם לקחו להם לכהנים.

ואלא מפני מה אסרום חכמים לבא בקהל? מפני שהיו מייבמים את הארוסות בלבד.

אסורים הם לבא בקהל, לפי שאין הם בקיאים בדקדוקי מצוות, ושמא אירע ספק בקידושי אבותיהם, ומתוך שאינם בקיאים, סברו שאינה מקודשת, והלכה ונישאת לאחר, ונמצאו בניה ממזרים.

והוינן בה: מאן "יש אומרים"? — אמר רב אידי בר אבין: רבי אליעזר היא.

דתניא: מצת כותי מותרת לאוכלה

וכיון שפטרו את הנשואות מחליצה, והלכו ונישאו לשוק, עברו על לאו זה. ונמצאו מעורבים ביניהם בני חייבי לאוין, ולכן אסרו אותם לקהל.

ורבי עקיבא לטעמיה, דאמר: יש ממזר מחייבי לאוין, ונמצא דכותים ספק ממזרים הם.

ג. ויש אומרים: אסורים הם לבא בקהל, לפי שאין הם בקיאים בדקדוקי מצוות, ושמא אירע ספק בקידושי אבותיהם, ומתוך שאינם בקיאים, סברו שאינה מקודשת, והלכה ונישאת לאחר, ונמצאו בניה ממזרים.

ואמר רב אידי בר אבין: רבי אליעזר היא.

דתניא: מצת כותי מותרת לאוכלה

114. ולא משום ממזרות, שהרי רבי ישמעאל סובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר. תוס' הרא"ש.

ומלשון "ומשום הכי פסלינהו" מדייק הרמב"ן שרק לישראל הם אסורים, ולא זה בזה. [עיין הערה 113].

ממזר וספק קהל, ולא עשו מעלה ביוחסי כותיים. ורק רבי אליעזר אסר כותי עם כותית. רמב"ן וריטב"א.

אולם הריטב"א מביא דיעה שגם לפי רבי ישמעאל ורבי עקיבא נאסרו הכותים זה עם זה, מפני החששות האמורות.